

Antropologia filosòfica

Professor: Ignasi Fuster

Codi: 211181

Crèdits: 6 ECTS

Llengua: català

Objectius

L'antropologia filosòfica afronta l'estudi sistemàtic i unitari de qui és l'home, des d'una perspectiva específicament filosòfica, encara que oberta a les altres disciplines que tenen com a objecte la realitat humana. L'interrogant per l'home és una de les qüestions fonamentals que ha inquietat als pensadors de tots els temps. En definitiva, és la pregunta per nosaltres mateixos, per les diverses dimensions que configuren aquest ésser únic i misteriós que és l'home. L'exposició, que vol aprofundir en el misteri de l'home, articula tant les facultats i l'operativitat pròpies de l'ésser humà, com la novetat del seu ésser com a persona. La reflexió antropològica vol ajudar a fer memòria de la grandesa i de la dignitat de l'home.

Programa

1. PRELUDI A L'ANTROPOLOGIA: L'antropologia, saber sobre l'home. Pre-comprensió sobre l'home. Breu història de l'antropologia filosòfica. La concepció de sant Tomàs d'Aquino sobre l'home. Hominització i humanització. Una definició kierkegaardiana sobre l'home: un ésser de dualitats.
2. ANTROPOLOGIA I MÈTODE: Definició d'Antropologia filosòfica. Diverses aproximacions a la realitat de l'home. Objecte material i formal de l'Antropologia filosòfica. El mètode. L'estatut científic. Antropologia filosòfica, antropologia cristiana i antropologia teològica.
3. SER HUMÀ I VIDA: La noció de vida. Característiques de la vida. L'escala de la vida: vida vegetativa, sensitiva i intel·lectual. La vida i les operacions. Tres nocions fonamentals: ànima, potències i operacions. Diversitat i harmonia de les operacions vitals. Una dualitat bàsica de la vida: moviment - repòs. El repòs com a qualitat antropològica. Una dualitat antropològica fonamental: activitat - passivitat. L'especificitat humana de les operacions vitals bàsiques: nodriment, creixement i reproducció. La qüestió del sofriment. La veritat final de la mort.
4. SER HUMÀ I SENSIBILITAT: L'home com a subjecte cognoscent. La unitat entre coneixement sensible i coneixement intel·lectual. Els sentits externs. La noció filosòfica de "rostre". L'home com a ésser que "mira" i "escolta". Els sentits interns. La percepció sensible. Les teories de la percepció.
5. SER HUMÀ I DESIG: L'home com a ésser que desitja. L'estructura de l'anhel. Els filòsofs del desig. Nivells del desig. Dos tipus de desig: naturals i elícits. Les tendències sensibles bàsiques. Definició i característiques del instint. Les dues accepcions del desig: tendència i impulsivitat. La relació de l'home amb els instints: la temprança. L'home i el comportament humà: diverses corrents filosòfiques. Desig i mal: La ferida del desig.
6. SER HUMÀ I VERITAT: Introducció al pensament intel·lectual. La peculiaritat del coneixement intel·lectual. Explicació filosòfica del coneixement intel·lectual. Intel·lecte agent i intel·lecte pacient. Subjecte i objecte del coneixement intel·lectual. Els hàbits

intel·lectuals. Diverses vies de coneixement. Les funcions de la raó: raó teòrica i raó pràctica. La consciència humana. L'espiritualitat de la intel·ligència. Les relacions ment i cervell. El llenguatge humà.

7. SER HUMÀ I BÉ: La segona transcendència: la voluntat. Fenomenologia de la voluntat. Definició filosòfica de voluntat. *Voluntas ut natura* i *voluntas ut ratio*. Subjecte, naturalesa i objecte de l'acte voluntari. Els hàbits en el món de la voluntat. Activitat i passivitat de la voluntat. Intel·ligència i voluntat: la intencionalitat primordial de la voluntat. L'espiritualitat de la voluntat. Voluntat i mal: la culpa.
8. SER HUMÀ I EL COR: Introducció al món de les emocions. Diverses accepcions dels afectes. Fenomenologia de l'afectivitat. Definició filosòfica de l'afecte. Classificació dels afectes. Temperament, caràcter i personalitat. Afecte i mal: la ferida de l'afecte, integració afectiva i equilibri psicològic.
9. SER HUMÀ COM A PERSONA: L'estructura fonamental de la naturalesa humana. El caràcter radical de la persona. La noció de persona al llarg de la història. La persona des de la metafísica. La unitat substancial de la persona. El caràcter personal del cos. Personalitat i sexualitat. Dignitat humana: drets i deures de la persona: fonamentació de la dignitat. Les manifestacions de l'ésser personal: autoconsciència, afecte a un mateix, intimitat, intersubjectivitat (diàleg), donació. Persona i cultura humana. Origen i destí de la persona humana.

Bibliografia

- J. CHOZA, *Manual de antropología filosófica*, Rialp, Madrid 1988.
J. A. GARCÍA CUADRADO, *Antropología filosófica*, Eunsa, Pamplona 2003.
J. GEVAERT, *El problema del hombre*, Sígueme, Salamanca 2005.
I. FUSTER CAMP, *Persona, naturaleza y cultura*, Balmes, Barcelona 2012.
L. POLO, *Presente y futuro del hombre*, Rialp, Madrid 1993.
L. POLO, *Quién es el hombre*, Rialp, Madrid 2007.
J. F. SELLÉS, *Antropología para inconformes*, Rialp, Madrid 2006.
TOMÁS DE AQUINO, *Suma Teológica*, BAC, Madrid 2006, I, qq. 75-83.
J. VICENTE ARREGUI, J. CHOZA, *Filosofía del hombre*, Rialp, Madrid 2002.
R. YEPES STORK, J. ARANGUREN ECHEVARRÍA, *Fundamentos de antropología*, Eunsa, Pamplona 1996.

Competències generals

CG1. Que l'alumne sigui capaç d'adquirir coneixements generals bàsics sobre l'àrea d'estudi (filosofia i humanitats), partint de llibres de text avançats i incloent cada vegada més els grans clàssics i les monografies més importants.

CG5. Que l'estudiant adquireixi una bona capacitat comprensiva en relació amb els textos d'alt nivell cultural.

CG8. Que l'alumne sigui capaç d'adquirir habilitats d'elaboració o de defensa d'arguments amb consciència crítica i autocrítica.

CG9. Que l'alumne sigui capaç d'adquirir compromisos ètics.

CG11. Que l'estudiant adquireixi habilitats analítiques i sintètiques pel que fa a fenòmens culturals d'alta complexitat; això és: que aprengui a descompondre els problemes i les qüestions de manera adequada ala resolució, aprenent alhora a establir

les connexions necessàries amb altres aspectes de la pròpia disciplina o amb altres disciplines.

CG16. Que l'alumne sigui capaç de comunicar-se correctament de forma oral i escrita en català i en castellà, i que adquireixi una bona capacitat d'exposició i d'explicació, tant a nivell oral com escrit, per tal de dirigir-se tant a públics especialitzats com no especialitzats.

Competències específiques (Mòdul: Formació bàsica)

CE1. Que l'alumne sigui capaç d'adquirir les habilitats necessàries per començar a analitzar, comprendre i manejar sistemàticament la terminologia bàsica dels grans àmbits temàtics de la filosofia i a distingir-los segons la seva naturalesa, objecte i mètodes propis.

CE2. Que l'alumne adquireixi habilitats d'argumentació específicament filosòfiques fonamentals sobre les qüestions que s'estudiaran en els diversos camps temàtics de la filosofia, detectant problemes i apories, i sabent posicionar-se personalment de forma reflexionada, crítica, flexible i respectuosa amb les altres opinions.

CE3. Que l'alumne aprengui a distingir entre l'aproximació específicament filosòfica a la qüestió del ser humà i les aproximacions de tipus més físicobiològic o cultural; que sigui capaç de fer un bon ús dels conceptes de l'antropologia filosòfica per a l'anàlisi de les operacions vitals bàsiques del ser humà; que conegui les possibilitats teòriques d'apropar-se a una comprensió filosòfica dels problemes plantejats per la persona, la seva finitud, la seva dimensió social i interpersonal, la seva llibertat i seva transcendència, i de plantejar-se els interrogants que concerneixen a l'origen de l'ésser personal i als desafiaments pràctics concrets que avui li posen els nous descobriments científics i tècnics.

CE4. Que l'alumne s'introdueixi en els grans sistemes ètics, en els conceptes i en les teories, així com en les interpretacions que se n'han derivat; que compregui per si mateix les respostes que aquests sistemes han donat i donen als diversos problemes morals concrets i que sàpiga veure reflexivament totes les seves implicacions.

Activitats formatives

Ensenyament-aprenentatge presencial:

- exposició del professor.
- exposició de l'estudiant.
- debats.
- examen final (escrit)

Ensenyament-aprenentatge dirigit:

- lectures orientades.
- tutories individuals.
- treball escrit individual i exposició a l'aula.

Ensenyament-aprenentatge autònom:

- lectures complementàries proposades pel professor.
- estudi personal.
- cerca d'informació i materials.

Activitats d'avaluació

Es combinen avaluació contínua més específica (a través de la participació a classe i treballs personals o en grup: 40%) i exàmens parcial i final de l'assignatura (60%).